

BİR KURUM VE EĞİTİMİ ÖRNEĞİ OLARAK AHİLİK TEŞKİLATINDA EĞİTİM*

Deniz BALCI^a

Öz

Eğitim bir toplumun güçlü olmasını, nitelikli, aydın insanların oluşmasını sağlayan en önemli araçtır. Eğitim ulusal kalkınmayı, ilerlemeyi, bağımsızlığı ve özgürlüğü, refahı sağlamanın en etkili yollarından biridir. Şu an içinde bulunduğumuz çağın bilgi çağı olması da eğitim konusunu daha güncel olmasını, daha önem verilmesini sağlamıştır. Geçmiş yıllarda eğitim yalnızca bir meslek ve iş sahibi olmanın yolu olarak görülürken bugün eğitim hayatın her alanında oldukça önemli bir yer tutmuş yaşam boyu öğrenme gibi eğitimle ilgili yeni kavramlar türemiştir. Sosyal bilimler alanının önemli bir disiplini olan kamu yönetimi son dönemlerde yaşanan gelişmelere bağlı olarak personel alımından emekliliğe kadar hizmet öncesi hizmet içi gibi birçok eğitimlerin yapılmasını, yeni yaklaşımlarla kamu yönetimi alanının yeniden yorumlanması ihtiyacını doğurmuştur. Bu sebeple kamu yönetiminde stratejik planlamalar, insan kaynakları gibi birimlere bu doğrultuda personel eğitimine verilen önem artmıştır. Yapılan çalışmada Türk sosyal, kültürel ve daha birçok alan için temel oluşturan, Ahi Evran'ın XIII. yüzyılda kurduğu ahilik teşkilatında eğitim konusunun ele alınışı incelenmiştir. Çalışmanın amacı günümüzdeki yenilikleri, değişiklikleri, gelişimleri veya eksiklikleri daha iyi görebilmek adına asırlar öncesine ait olan ahilik teşkilatında eğitimin önemi, nasıl yapıldığını ele almaktır. Çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Yapılan incelemeler göstermiştir ki ahilik teşkilatında iş eğitimi hem teorik hem pratik olmak üzere verilmiş, öğrenme ve beceri geliştirme odak noktası olmuş, bunu yaparken sadece kişisel değil toplumsal alan da ihmal edilmemiş ve ahlak, sevgi,

* Bu makale, 21-23 Şubat 2019 tarihleri arasında Nuh Naci Yazgan Üniversitesi'nde düzenlenen 16. Kamu Yönetimi Forumu'nda (KAYFOR 16) sunulan ve özet metin olarak yayımlanan bildirinin genişletilmiş halidir.

^a Doktora Öğrencisi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, balcideniz1991@hotmail.com

dayanışma, birlik, kültür gibi olgulara büyük önem verilmiş. Bugün kamu yönetimi alanında verilen eğitimlerde de geçmişteki bu uygulamaların etkisi görülebilir. Geçmişini anlamak, ele almak, incelemek bugüne ışık tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Ahi, Eğitim, Yönetim, Ticaret, İş.

Giriş

Temelini Fütüvvet Teşkilatından alan Ahilik Teşkilatı, Selçuklu dönemi ve Osmanlı döneminde uzun yıllar varlığını sürdürmüş ve aktif olduğu bu tarihsel süreç içerisinde toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal alanda en önemli birliklerden biri olarak kabul edilmiştir. Çok fonksiyonlu bir teşkilat olan Ahilik Teşkilatı için birey merkez noktada yer almaktadır. Teşkilat içinde yapılan her türlü uygulama birey merkezli olarak yapılmıştır. Ayrıca bireyin sadece dünyevi değil aynı zamanda uhrevi olarak da hazırlayan çok misyonlu bir teşkilattır. Bu hazırlama işlevi için en önemli araç ahilik teşkilatı için eğitimidir. Merkezi birey olan ve birden fazla misyon yüklenen bu teşkilat için fonksiyonlarını, amaçlarını yerine getirmek için sahip olduğu en önemli şey eğitim olmuştur. Hem o dönem halkın hem de çalışanların eğitimini amaç edinmiştir. Ahilik için bireyin eğitiminde yol haritası dünya için ahireti, ahiret için dünyayı terk etmeyen bir anlayış benimsenmiştir. Bu şekilde mesleki, ahlaki, dini ve toplumsal eğitimler vererek mükemmel bireyler yetiştirmek isteyen ahilik teşkilatı mükemmel bireylerden oluşan mükemmel bir toplum oluşturmak için uğraşmıştır. Ahilik teşkilatı öyle bir birlik yapısı ortaya çıkarmıştır ki dönemin yöneticileri bu birliğe girmeyi bir onur saymıştır. Çünkü bu teşkilat amaçları, uygulamaları, düzenlemeleri ve işlevleri açısından dönemin en önemli teşkilatı olmuştur.

Ahilik teşkilatında dini, ahlaki ve toplumsal eğitim, eğitim ocağı olarak tabir edilen zaviyelerde, mesleki eğitim ise bugün iş başı eğitim olarak tanımlanan iş yerlerinde yamak, çırak, kalfa ve usta şeklinde aşamalı olarak verilmiştir. Okur yazma olma vasfı teşkilat için çok önemli olup zaviyelerde okuma yazma öğretilir, öncelikle iyi insan sonrasın da işinde nitelikli, vasıflı bir eleman olmasını sağlayacak şekilde hem zaviyelerde hem de iş başında eğitimler verilmiştir.

Çalışmamızda öncelikli olarak ahilik teşkilatının yapısı, kökeni, ortaya çıkışı daha sonra ahilik teşkilatının sistemi ve uygulamaları ele alınacaktır. Son olarak ise ahilik teşkilatında eğitim konusuna değinilecektir.

A. Ahiliğin Kökeni

Ahilik kavramının kökeni, yapısı ve önemine değinmeden önce en temel olarak kavramın etimolojik kökeni incelemek faydalı olacaktır. Ahi sözcüğü, Arapça kardeşim anlamına gelmektedir. Divan-ı Lüğati't-Türk'de Ahi kelimesinin eli açık, cömert anlamına gelen akı kelimesinden geldiği görülmüştür. Ahi kavramının toplum düzeninde dostluğun kardeşliğin, saygının, sevginin, cömertliğin, yiğitliğin, kahramanlığın, bağımsız ve özgür yaşımanın; üretimin, iş ve dürüst çalışmanın, devlet ve toplum düzeninin dinamik bir yapıda ilerlemesinin genel adı bir sembolü olmuştur (Kaya, 2013, s.42).

Anadolu'da Ahi Evran'ın yeniden düzenlediği, Osmanlı Devleti'nin son dönemine kadar devam eden Ahilik, ideal insan tipini oluşturmak başlıca hedeflerden biri olmuştur. Türkler yiğitlik ve cömertlik örneği olarak isimlendirilen bu ideal insan tipine akı, mesleğine de akıllık demişlerdir. Akıllığın gereği olarak akıların birbirine karşı kardeşçe muamelede bulunmalarından dolayı bu kelimenin zamanla yerini ahi kelimesine bırakmış olduğu anlaşılmaktadır. Ahilik teşkilâtı Abbasî Halifesi En-Nâsır li-Dinillâh'ın kurduğu gençlik, cömertlik teşkilâtı anlamında olan Fütüvvet teşkilâtının bir devamı olarak görünmektedir (Karasoy, 2003, s.12).

Ahilik teşkilatı, fütüvvet ehlinin şeyhi durumunda bulunan Ahilerin kurduğu bir kurum olmuştur. Fütüvvet ilkelerini kabul eden Ahi teşkilatı üyeleri, bu ilkeleri hem iş alanı hem sanat yaşamlarında hem de zaviyelerinde uyguladıkları birden fazla alanda etkili olduğu görülmektedir. Bu şekilde güçlü bir yapılanma ortaya koyarak kent ya da köy hiçbir ayırım yapmadan herkese ulaşılmaya çalışılmıştır. Herkese ulaşmayı sağlayan en önemli araçları ise tekke ve zaviyeler olmuştur (Özerkman, 2004, s.3). 13. yüzyılda Moğol istilas ve istila sonucu Anadolu'ya akın akın göç eden alim, derviş, sanatkarlar gibi etkili insanlar toplumun yaşam biçimini önemli ölçüde etkilemesini de bu konuda dikkate almak gerekir (Özerkman, 2004, s. 7)

Ahilik teşkilatı fütüvvet teşkilatının devamı olduğu ya da fütüvvet teşkilatıyla oldukça çok benzerlikler taşıdığı konusunda genel ortak görüşler mevcuttur. Arapça bir kelime olan feta, genç yiğit, delikanlı anlamına gelmektedir. Fütüvvet teşkilâtı konusunda inceleme yapan araştırmacılar, inceleyen bilim insanları bu kurumun temelini Kur'an-ı Kerim'deki ve Arap toplumundaki feta yani genç, yiğit kavramlarını incelemiştirler. Ayrıca

Fütüvvet teşkilatının Emeviler döneminin ortalarına doğru çıktığına dair bir görüş birliği vardır (Temel,2007, s.6).

Türkiye Selçuklu sultanlarının Fütüvvet teşkilatına girmeleri Anadolu'da Ahiliğin gelişmesinde önemli bir adım olmuş, teşkilatın buradaki şekillenmesi ile birlikte daha çok iktisadi yönü ağır basmaya başlamıştır. Anadolu Selçuklu hükümdarı I. Izzeddin Keykâvus, kendisine gönderilen fütüvvet sembollerini kabul etmiş ve fütüvvet kâsesini içip, fütüvvet şalvarını giymesi ile de bu teşkilata dâhil olmuştur. I. Izzeddin Keykâvus ile başlayan bu teşkilatlanma, Anadolu'da fütüvvet teşkilatının farklı bir şekilde biçimlenmesine sebep olmuş, böylelikle Fütüvvet teşkilatının Anadolu'daki farklı koşulların yönlendirmesi doğrultusunda Ahilik teşkilatı oluşmuştur (Temel, 2007, s.13).

Ahiliğin doğusu, gelişimini ve özelliğini Türk Tarihinin inceliklerinde ile İslam dininin esaslarında net bir şekilde görülebilir. Çünkü ahilik, bu her ikisinin katkıları ortaya çıkmıştır. Ahiliğin bütün Anadolu'ya yayılmasına hizmet eden Sultan Alaaddin Keykubad'ın 1237 yılında oğlu II. Gıyaseddin Keyhusrev tarafından öldürülmesi üzerine, Ahilerle Türkmenlerin bu sultana karşı direnişe geçmiştir. Ahi birliklerinin bu olayla 13. yüzyılın ilk yarısında güçlü ve yaygın bir teşkilat haline geldiği görülmektedir. Ahilik teşkilatı Türkiye Selçukluları Dönemi'nde öncelikle olarak Orta Anadolu'da Kayseri şehrinde 13.yüzyılın ilk yıllarında ortaya çıkmış ve bu yüzyıl içinde tüm Anadolu'ya yayıldığını görülmektedir. Özellikle Türkmenlerin Uluğ Sultan diye andıkları I.Alaeddin Keykubad o dönem tüm Anadolu'ya yayılmış ve devletin yapısı içinde yer almıştır. Anadolu'da Ahiliğin oluşumunda, İslam dünyasında görülen fütüvvetin yanı sıra, İslam tasavvufunun, İslam'dan önceki eski Türk inançları, kültürü ve ahlakının, Anadolu'nun o dönemdeki siyasi, tarihi, ekonomik, sosyal ve dini şartlarının etkileri olmuştur (Bulut, 2009, s.35). Öyle ki Ahilik teşkilatı Türk medeniyetinin en önemli en parlak kuruluşlarından, sembollerinden, örgütlerinde, teşkilatlanmalarından, geleneklerinden biri olmuştur (Ceylan, 2013, s.12).

Ahilik teşkilatı Anadolu'nun Türkleşmesinde; Türk kültürü ve medeniyetinin, Türk dili ve edebiyatının gelişmesinde, gelenek ve törelerin yerleşmesi ve korunmasında, Türk kültür, sanat ve ticaret ahlâkının oluşması ve yaygınlaşmasında oldukça önemli görevler üstlenmiştir (Karasoy,2003, s.15). Anadolu'ya gelen göçebelerin yerleşik hayata geçmesinde Ahi Teşkilatı gönüllü olarak görev üstlenmiştir. Göç ile gelen gençlere sahip çıkmış, meslek öğretmiş, iş vermiş, el becerisi kazandırmış sadece iş anlamında değil edeb adap,

toplumsal bilgiler vererek her yönüyle eğitmiştir. Ayrıca ahi teşkilatları Anadolu'da birçok şehirde kurularak bu dönem şehrin ticaret ve sanayisini, kültürünü, ekonomisini ve daha birçok alanı ahilik geleneğine göre şekillendirmiştir. Bu dönem ahi teşkilatları cami, hamam, külliye, vakıf, tekke ve zaviyeler kurarak mimari alanda da Anadolu'yu etki alanında bırakmıştır. Bu mimari eserler Anadolu'da Türk İslam geleneğinin önemli izleri olarak kalmıştır (Ceylan, 2013, s.48).

Selçuklu devletinin hakimiyetinin yitirdikten sonra Anadolu beylikleri ortaya çıkmış ve bu dönemde Ahilik teşkilatı, yerel bir otorite olarak kabul edilmiş ve yönetimi ele almışlardır. Ayrıca Ahiler bu dönemde, Selçuklu devletinin güç kazanmasını engellemek için beylikleri bu beylikler içinde de özellikle Karamanoğulları ve Osmanoğulları'nı desteklemişlerdir. Ahilerin siyasi etkinlik bakımından en gelişmiş oldukları dönem Anadolu Beylikleri ve Osmanlı Devleti'nin ilk kurulduğu dönemdir. Özellikle Osmanlı ailesinin ahilerle sıkı ilişkileri sonucunda nüfuzları artmıştır. Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in çevresinde hem şeyhi hem de kayınpederi olan Şeyh Edebali ve daha birçok ahi liderinin yer alması, Ahilerin bu dönemde ne kadar önemli bir siyasi güç olduğunun göstergesidir (Özerkman, 2004, s.10).

Osmanlı Devleti'nin Anadolu'da güçlü bir merkezi yönetim kurduktan sonra, ahilerin de siyasi alanda etkinlikte bulunma yolları kendiliğinden kapanmış ve daha önceki yoğunluklu olan iktisadi asli fonksiyonlarına dönmüşlerdir. Osmanlı Devleti'nin güçlenmesi ile siyasi fonksiyonlarını yitiren ahiler, 14. yüzyılın başından 15. yüzyılın ortalarına kadar resmi bir otonomi içinde kalmışlar ve bu otonomi sayesinde de esnaf ve sanatkar birlikleri haline dönüşmüşler, ticaret ve sanat yaşamına hakim olmuşlardır (Özerkman, 2004, s.11)

Ahilik teşkilatının kurucusu olarak kabul edilen Ahi Evran, bu teşkilatın kurulmasına öncülük ettiği bu teşkilat ile gerek Anadolu Selçuklu gerekse de Osmanlı döneminde çok önemli zanaat ve kültür faaliyetlerinde bulunmuştur. Kökenini aldığı fütüvvetçilik geleneği ile birlikte, Anadolu'ya özgü yeni bir örgütsel yapılanma doğmuş ve önemli çalışmalara imza atmışlardır. Bilim, sanat ve ahlak üzerine kurulan bu teşkilat, tarih boyunca Anadolu topraklarında mesleki faaliyetlerine devam eden esnaf ve sanatkârlara yön vermiş ve mesleki eğitimleriyle birlikte, mesleki ahlak anlayışını geliştirerek önemli her bir sanatın köleşerek değerin artmasına katkıda bulunmuştur.

Gerçek adı Şeyh Nasirüddün Ebü'l- Hakayık Mahmud b. Ahmed ya da Mahmud bin Ahmed el- Hoyi (Hoylu Ahmet'in oğlu Mahmut) olarak bilinir. 1171 yılında İran'ın Batı Azerbaycan tarafında Hoy kasabasında doğmuş, 1261 yılında da öldüğü ve kabrinin Kırşehir'de kendi adını taşıyan bir mahallede bulunan Ahi Evran Camii'ndedir. İlk tasavvuf eğitimini Ahmet Yesevi'nin öğrencilerinden, Horasan ve Maverünnehir'de almıştır. Yaşam boyu tanıdığı insanlar Ahi Evran'a önemli katkılarda bulunmuştur. Çıktığı bir Hac seyahatinde ise Razi'nin talebesi olan Türk asıllı gezgin Menakıb-ı Evhadüddin-i Kirmani ile tanışmıştır. Bağdat'ta iken fütüvvet teşkilatının ileri gelenleriyle tanışmış ve Kirmani başta olmak üzere birçok üstattan istifade etmiştir. Sadrüddin Konevi'nin babası olan Mecdüddin İshak'ın aracılığı ile Evhadüddin Kirmani, Muhyi'ddin İbnü'l Arabi, Ebu Cafer Muhammed el- Berzai ile beraber Anadolu'ya gelmiş ve 1206 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı I. Gıyasettin Keyhüsrev döneminde Kayseri'ye yerleşmiş, bir deri atölyesi kurarak debbağlık yapmış ve "Debbağların Piri" olarak tanınmıştır. Ahlak, sanat ve ilimin uyumlu bir bileşimi olan Ahilik Teşkilatını kuran Ahi Evran, bu kurumu saygın hale getirmiş, yüzyıllar boyunca esnaf ve sanatkârlara öncülük etmiş, devlet adamları bile bu kuruluşa girmeyi bir onur saymış ve önem vermişlerdir (Kökene ve Büken, 2018, s.55). Bugün ahilik teşkilatını hala inceleme hala araştırmamızda, önemini korumasında en önemli kişi Ahi Evran olmuştur.

Ahi Evran kurduğu Ahilik Teşkilatı ile Anadolu'da yaşayan ve sonradan göç ederek gelenlere hem aş hem iş vermiş, tekke ve zaviyelerde iyi bir Müslüman ve vasıflı bir meslek sahibi, üretici bir insan haline getirmiştir. 32 çeşit esnafı teşkilatlandırarak Selçuklu ve Osmanlı coğrafyasında sanatını icra eden bütün esnaflar Türk-İslam medeniyetinin zirve kuruluşu Ahilik Teşkilatından icazetname almıştır (Ceylan, 2013, s.24). Ahilik geleneğinin Anadolu'daki kurucusu ve yayıcısı olan Ahi Evran bu önemli özelliğinin yanında koşullar gerektirdiğinde siyasetçi, asker olmuş ve milletin menfaatleri doğrultusunda hareket etmiş, mücadele etmiştir (Akdağ ve Kurtuluş, 2016, s.11).

Ahilik Teşkilatı doğup, geliştiği, yayıldığı, bulunduğu dönem içinde o dönemlerin ihtiyacı ve talebine göre idari, eğitim, askeri, kültürel, ticari gibi daha birçok alanlarda çok sayıda yeni sistemler oluşturulmuştur. Ahilik Teşkilatının diğer bütün sistem ve teşkilatlardan farkı başlıca amaç olarak Kamil insanı yetiştirmek "Hakk'a hizmet halka hizmet" anlayışıyla hem dünyevi hem uhrevi bir yapı oluşturmasıdır. "Hiç ölmeyecekmiş gibi bu dünya için, yarın

ölecekmiş gibi ahiret için çalışan" ve dünyayı bir imtihan yeri olarak gören bir hayat felsefeye sahiptir (Ceylan, 2013, s.12).

Ahilik teşkilâtı, Osmanlı Devleti'nin son döneminde Lonca adını alarak farklılaşarak görevini sürdürmüştür. Ahiliğin Türk toplumuna etkilerinin bugün bile devam ettiğini görmek için, Anadolu'da herhangi bir sanat kolunda usta-kalfa-çırak ilişkisine bakmak yeterli olacaktır. Günümüzde bu örgütün yerini, Esnaf Örgütleri ve Ticaret Odaları aldığı görüşü mevcuttur (Karasoy, 2003, s.17).

B. Ahilik Sisteminin Yapısı ve İlkeleri

Ahilik teşkilatına üye olmanın iki şartı vardı. Teşkilata girecek olan kimse kendisinin üyeliğini kabul edecek, bir asil azaya başvurur. Buna talib usta olana matlub adı verilirdi. Talip olanda aranılan vasıflar hakkında çok dikkatli olunurdu. Ahiliğe giriş şerbet içmek (Şûrb), Şed veya peştamal kuşanmak, şalvar giymek şeklinde belirli ritüellerle gerçekleşirdi. Ahilik teşkilatına girecek olan kişilerin çok önemli bir vazifeyi üstlendiklerinin farkında olmaları için teşkilata giriş ve üyelik aşamalarına büyük önem verilmiştir (Karaman, 2004, s.98).

Teşkilata girmek istemesi üzerine yaptığı başvuru ile kişinin terbiyesi üzerinde yapılan incelemeler olumlu olursa, durum zaviyede görülür, uygun bulunursa törenle kişi üyeliğe kabul edilirdi. Ahilik teşkilatına giren bir gencin meslek hayatının ilk kademesi yamaklıktır. Yamaklar iş yerlerinde atölyelerde, imalathanelerde mesleki eğitim görürken zaviyelerde de dini, ahlaki ve sosyal bilgileri alarak eğitimlerini bir bütünlük içinde alırlardı. Ahi teşkilatına yeni katılan yamaklık aşamasında kişi öncelikle teşkilatın adab ve erkanı öğretilirdi. İki sene ücretsiz yamaklık yapan kişi özel bir tören eşliğinde çıraklığa yükselirdi. Çıraklık aşaması ise her meslekte değişik süreler olmakla birlikte genelde 1001 gün idi. Kuyumculuk gibi çok maharet ve beceri isteyen bazı işlerde bu süre 20 yıla kadar uzayabilirdi. Çırak, ustasına itaat etmekle ve ustası da çırağa mesleğinin tüm inceliklerini ve bunun yanında iş hayatı için gerekli olan bilgileri öğretmek zorundaydı. Bir sonraki aşama kalfalık aşamasıdır. Bu aşama tüm meslekler için 3 yıldır. Çırak ve kalfaların olgunlaşmalarına çalışırken, kalfaların kılıç kuşanmaları, ata binmeleri, atıcılık öğrenmeleri gibi spor ve askeri bir eğitime tabi tutulmaları da ihmal edilmezdi. Bütün bu eğitimleri başarı ile tamamlayıp sonuna gelen kalfa, ustalığa yükselmek için bir sınav niteliğinde olan bir törene katılırdı. Bu törende kalfa kendi el sanatı ile ilgili ve kendi eli ile yaptığı bir eseri hazırlar, bunu Ahi vekilinin başkanı olduğu ustalar meclisine

sunardı. İş, zaviyede toplanmış olan bu meclis tarafından beğenildiğinde genç kalfa ustalığa yükseltildi. Yani, çırak kalfa olurken hem kalfasının hem de ustasının muvafakati ve rızası aranmış; kalfa usta olurken hem kendi ustasının hem de aynı mesleği icra eden ustalar meclisinin rızası şart koşulmuştur. İşçiler çıraklık ve kalfalık süresini doldurunca ustalık derecesine yükselirlerdi. Bu daha büyük bir törenle yapılırdı. Ustalık töreni ilkbaharda yapmak bir gelenektir. Usta, kalfasına otuz gün önce kabul kararı bildirilir, dükkan bulmasına izin verilirdi. Kalfa dükkanı bulduktan sonra ustası aracılığıyla kahyaya bildirir ve törenin yapılması kararı verilirdi (Bulut, 2009, s.30).

Ahi teşkilatı oldukça sistemli, düzenli bir yönetim ve idare anlayışına sahiptir. Bu birliklerin başında bir başkan ve beş kişilik idare heyeti bulunurdu. Ahi birliklerinin başında esnaf şeyhi vardır. Bu kimselerin ahiliğin idaresinde önemli görevleri bulunmakta, geniş bir yetki ve sorumluluk alanları bulunmaktadır. Ahi teşkilatlarında sayısı değişmekle beraber şu beş mertebe bulunmaktaydı. Birincisi; teşkilata yeni giren yiğitler, ikincisi; Ahi bölükleri, Üçüncüsü; Halife, dördüncüsü; Şeyh, beşincisi; Seyhü'l meşayih'tir. " Ahilerin idare heyeti her sanat kolunda kendi azaları arasından seçilmiş bir kişiden meydana geliyordu. Kendilerine kadı tarafından seçim sonrası resmi vesika icazet verilip, icraatları ve neticeleri büyük meclise bildirirlerdi. Birlik idari heyeti her ay üç gün toplanırdı. İdare heyeti, birliğin hazinesi mahiyetinde olan "Orta Sandığı" nı idare ederdi " (Karaman,2004, s.99).

Ahi Birliklerinde Yönetim, Organizasyon ve Görev Dağılımı şu şekilde yapılmıştır;

Ahi Baba: Kethüda, Ombudsman. Yönetim Kurulu Başkanı

Yiğitbaşı: Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı

Ustabaşı ve İşçibaşı: Kalite Güvence ve Üretim Sorumlusu

Hakem Heyeti: Ehl-i Sına'a veya ehl-i Hibre. Tüketici Haklarını Koruma, Müşteri Şikayet Masası ve Ahi birliklerinin yönetim kurulu üyeleri. Bu son ikisi Yiğitbaşı'na bağlı çalışır.

Yolatası: Ustalık yolunda yetişen kalfaların is dışı eğitiminden sorumlu kıdemli ustalar.

Usta

Kalfa

Çırak

Yamak. (Arslan, 2015, s.255).

Ahi teşkilâtı bünyesinde Ahi Baba'ların, kethüdaların, yiğitbaşların ve yaşlı ustaların sağladığı çeşitli imkânları vardır. Bunlar bazıları gerçek bağımsızlığın ancak ekonomik bağımsızlıkla sağlanabileceğinin bilinmesi, kamu hizmetlerinde devletin ulaşamadığı hizmetleri üstlenmek, özel teşebbüs ve mülkiyeti kabul etmek, sermayenin atıl bırakılmaması, ekonomik hayatın sürekli canlı kalmasının sağlanması, orta sandıklarının var olması ve bu sandık uygulamasının kooperatifçiliği çağrıştırmasıdır (Bayram, 2012, s.87).

Ahilik, her şeyden üstün tutulan insanın dünyasında ve ahretinde mutlu olabilmesi için onu bir bütün olarak ele almış ve 'İnsan-ı Kamil denilebilecek bir ideal tip ortaya koymuştur. Bu açıdan bakıldığında ahiliğin ilkelerinin ve kurallarının özünde, insanların dünya ve ahrette huzur içinde olmalarını sağlamak yer aldığı görülmektedir. Bu anlayış, Ahilerin dünya için ahretini veya ahret için dünyasını terk etmeyen dengeli bir hayat anlayışı geliştirmelerini sağlamıştır. Teşkilata mensup olanlar, gündüzleri çalışır, kazancını aksam reislerine verirler, elde edilen gelirle zaviyelerin her türlü ihtiyaçları karşılanır, şehre gelen yabancı bu zaviyelerde misafir edilir, ağırlanır, yedirilir, içilirdi. Ahiler çatışmacı olmayan dayanışmacı bir ruh yapısına sahip olup," zengin ile fakir, üretici ile tüketici, emek ile sermaye, millet ile devlet, kısaca toplumun bütün fert ve kurumları arasında iyi münasebetler kurarak herkesin huzur içinde yaşamasını sağlamak Ahi Birliklerinin basta gelen amacıdır." Her şehir, köy ve kasabanın zengin ahileri başkanlığında birleşmiş olan üyeler, akşamları onların yaptırdığı ahi zaviyelerinde toplanırlardı. Bir ahi topluluğunun bulunduğu yere başka bölge ya da ülkelerden bir konuk geldiğinde; o konuk evinin üyeleri olan esnaf ve sanatkarlar, o günkü kazançlarından birer miktar para vererek aksam topluca yenecek yemek için hazırlık yapılırdı (Bulut,2009, s.37).

Ahilikte öncelikli amaç insanlığın hizmetine çalışmak, hizmet edeninde hizmet edilenin de haklarını korumaktır. Ahilikte esas olan insanın kendisidir. İnsanlar arasındaki eşitliğe dayanan bu sistemin değer verdiği bir diğer nokta da teşkilata mensup olan insanların iyi, çalışkan, dürüst ve namuslu yani kısaca, emeğe değer veren insanlar olmalarıdır (Kara, 2012, s.48). Ahiliğin üstlendiği temel misyonu; mükemmel bireyler yetiştirmek böylelikle mükemmel topluluklara ulaşmak mükemmel topluluklar ile dünyayı düzene koymak ve bu şekilde insanlara ve insanlığa hizmet edebilmektir. Ahiler bu misyonlarını

yerine getirebilmek için başta kendisinin mükemmel olması gerektiğinin farkında olmuştur. Ahi önce kendisine çekidüzen vermelidir ki, inandırıcı olsun, hizmet sunabilsin, üstlendiği misyonları gerçek anlamda yerine getirebilsin (Özerkman, 2004, s.69).

Ahilik anlayışına göre dünya üzerindeki insani ilişkilerin birçoğu ana eksenini, insanın dünya ve ahiret mutluluğuna göre düzenlenmiştir. Bu düşünce, Ahilerin " dünya için ahiretini, ahiret için dünyasını terk etmeyen" tam bir dengeli hayat anlayışı geliştirmelerini sağlamıştır. Ahilik anlayışına göre bütün insanlar, eşya, tabiat ve dünya, Allah'ın bütün insanlığa bahsettiği emanet konumundadır. Dolayısıyla emek gücünün yanı sıra tüketicinin, insanın ve tabiatın sömürülmemesi gerektiği görüşünü savunur. Aralarında adalet ve denge ilkeleri korunarak bireysel ve toplumsal refah ve huzurun sağlanması esastır. Ahilikte insan, birlik ve beraberlik içinde tam bir dayanışmacı ruh ile büyük hedeflere yürümek mantığına dayanır. "Zengin ile fakir, üretici ile tüketici, emek ile sermaye, millet ile devlet yani toplumun bütün fert ve kurumları arasında iyi ilişkiler ve dengeler kurularak herkesin huzur içerisinde yaşaması hedeflenmiştir." Bu düşünceye bağlı olarak Ahilik, üretmeden tüketmeyi, ihtiyaç fazlasını tüketmeyi, haksız rekabeti, güçlünün zayıfı sömürmesini, haksız kazanç sağlamayı, insanları aldatmayı özetle; ahlaki olmayan her türlü davranışı reddeder.

Ahilik teşkilatının ana amacı; Anadolu'ya ve buradan Rumeli'ne akın akın gelen Türklerin ve diğer Müslüman unsurların kendi sanat ve ticaretlerine yeni bir yaşama ve çalışma kültürü oluşturma çabalarının yanı sıra dünya görüşlerini hayata geçirme gayretleri olarak ifade edilebilir. Buna dayanarak önce Ahilik teşkilatı tüm esnaf ve sanatkârları tek bir örgüt altında toplamış ve onları ahlakî, meslekî ve askerî bir eğitimden geçirmiştir. Bu eğitimlerle sadece tüccar, esnaf ve sanatkârlar değil, aynı zamanda bilim adamları ve hatta hükümdarlar da bu teşkilata üye olabildi. Sadece esnaf ve sanatkârların değil, toplumun farklı meslek ve statü sahibi kişilerinin de üye olabilmeleri, toplumsal huzur ve refah için belirli ahlaki ilke ve kuralların toplumun geneline yayılması ve toplumdaki herkesin ve her kesimin bu kuralları tanınması ve uyması oldukça önemlidir. Ahilik sisteminin temel amaçlarını şöyledir:

- Dürüst, namuslu üretken insanlar yetiştirmek.
- Fert ve toplum ihtiyaçlarını giderebilecek meslek ve sanat becerisi olan insan yetiştirmek.

- Gerektiğinde vatan savunması ve otorite boşluğunun doldurulması için savunma gücü olarak gönüllü ve doğal bir refleks biçiminde görev yapmak.
- İlim, kültür, sanat ehli, huzurlu bir hayatı sürdürecektir erdemli insan yetiştirmek (Arslan, 2015, s.255).

Ahiliğin ana ilkelerini ise şu şekilde sıralanabilir;

- "Kuvvetli ve galipken affetmek,
- Hidayetliyken yumuşak davranmak,
- Düşmanlığı dostlukla, kötülüğü iyilikle karşılamak,
- Kendi ihtiyacı varken, elindekini başkasına vermek
- Ahilik teşkilatına göre, ahinin üç şeyi acık, üç şeyi kapalı olmalıdır. Acık olanlar;
- Eli acık olmalı; Yani cömert olmalı,
- Kapısı acık olmalı; Yani konuksever olmalı,
- Sofrası acık olmalı; Yani konuksever olmalı,
- Kapalı olanlar;
- Gözü kapalı olmalı; Kimseye kötü bakmamalı ve kimsenin ayıbını görmemeli,
- Dili bağlı olmalı; Yani kimseye kötü söz söylememeli,
- Beli bağlı olmalı; Yani kimsenin ırzına, namusuna, haysiyet ve şerefine göz dikmemeli" (Ünsür, 2017, s.94).

C. Ahilik Teşkilatında Eğitim

Merkezi birey olan ahilik teşkilatı için bireyi her yönüyle yetiştirmek, mükemmel bir birey ve insan-ı kamil yaratmak en temel amaçtır. Bu amacı da yerine getirebilmek için en önemli aracı eğitimidir. Bu açıdan büyük önem taşımamasından dolayı eğitim ahilik teşkilatı için çok önemlidir. Ahilik teşkilatı için eğitim sadece dini ve ahlaki ya da sadece toplumsal, edebi, ilmi bir eğitim değil her iki yönlü bir eğitimidir. Bu iki yönlü eğitimin anlamı dünyevi ve uhrevi hayata bütüncül bir şekilde hazırlığı göstermektedir. Ayrıca bu eğitim bugün hayat boyu öğrenme dediğimizi kavramı yüzyıllar öncesinde ahilik teşkilatı beşikten mezara öğrenmeyi bir süreç olarak görmüş ve herhangi bir yaş ayrımı yapmadan eğitim vermiştir.

Ahilik teşkilatında verilen eğitimler daha detaylı olarak incelendiğinde bazı tespitlerde bulunmaktadır. Örneğin ahilik teşkilatı için okur yazar olmak çok önemliydi. Öyle ki okur yazar olmayan bir kişinin teşkilata girmesi

mümkün sayılmamıştır. Bu yüzden zaviyelerde okuma yazma başta olmak üzere yabancı diller öğretimi, güzel yazı, musiki dersleri verilirdi. Böylelikle okuma geleneği oluşturulmuş, bu dersleri alan kişilerin ilmi, edebi açıdan gelişimi sağlanmıştır. " Ahiliğin yaygın olduğu dönemlerde ahi dergahlarında, kışlalarda, misafirhane ve kervansaraylarda seri ve sesli olarak Siyer-i Nebi, Hamza name, Battal name, fütüvvet name gibi eserler okunurdu. Seçkin ve kültürlü toplumlarda divanlar, mesneviler, hamseler, letaifler, gazavat nameler ve cihadîyeler okunurdu. Bu durum toplumda kültür ve zevk birliğini oluştururdu" (Demirpolat ve Akça, 2004, s.368).

Ahilik teşkilatında verilen eğitim ve öğretimin temel hedefi terbiyeli, ahlaklı, vasıflı elemanlar yetiştirmek olmuştur. Yapacağı iş ile ilgili tüm detayları ve incelikleri atölyeler, dükkanlarda ustalardan öğrenerek yamak, çırak, kalfa ve usta şeklinde mesleki eğitimler verilmiştir. Bu şekilde zaviyelerde din, edep erkan, ilim, edebiyat, müzik ve toplumsal bilgilerin olduğu eğitim verilip diğer yandan da iş başı eğitim dediğimiz atölye ve dükkanlarda meslek eğitimi verilmesinin anlamı ahilik teşkilatının ana noktasını oluşturan bireyi hem ahiret hayatı hem de bu hayat için hazırlamaktır. Böylelikle ahilik teşkilatı ahiret hayatı ve dünya hayatını birbirinden ayırmamış tek bir yöne ağırlık vermeden bütüncül bir açıdan ele almış, bu yönde uygulamalar, düzenlemeler yapmıştır. Ahiret için dünyadan, dünya için ahiretten vazgeçilmemiştir. Verilen tüm bu eğitimler ile teşkilata dahil olan bireyin hem esnaf, halk ve toplumla ilişkisini hem de Allah ile ilişkisini düzenlemiştir (Kılavuz, 2004, s.169).

Ahilik teşkilatında hazırlanan eğitim müfredatları eğitimi alacak bireyin yaşına ve öğrenim sürelerine göre hazırlanmıştır. Öğrenciler aldıkları eğitim ile belirli bir yeterliliğe ve seviyeye ulaştıkça verilen eğitimin derecesi artırılmıştır. Belirli bir aşamaya geldikten sonra öğrenciler zaviyelerde birliğe yeni dahil olan yeni öğrencilere okuma yazma öğretirlerdi (Temel, 2007, s.52).

Ahilik teşkilatında verilen eğitim mekansal olarak zaviyeler ve iş yerleridir. Verilen her eğitimde belirlenen bir yol birden çok yöntem vardır. Bunlardan bazıları nasihat verme, örnek alma, soru cevap ve tümevarım yöntemleridir. Nasihat etme yöntemi ile öğüt verici bilgi içerikli sohbetler yapmak böylelikle toplum içinde olumsuz davranışları gidermek ve önlemek hedeflenmiştir. Örnek alma yöntemi ile nasihat yönteminde olduğu gibi insan davranışları ve ahlak öncelenmiş "Hz. Muhammed'in örnek şahsiyet olma esası ölçü alınarak, dört halife ile ahi pirlerinin davranış özelliklerinin benimsenmesi hedeflenir. Bu daha çok basta takip etme ve derece edinme yoluyla kazanılan

davranışlar şeklinde meyvesini verir." Soru cevap tekniğinin içeriği ise soruları kişinin zihni faaliyetlerine, yeteneklerine göre seçilip, yönlendirmeler amaçlayan, kişinin bilgi seviyesini ölçmek ve nerelerde eksikliği olduğu belirlemekten oluşturmaktadır. Son olarak ise tümevarım yöntemiyle bilgiler belirli bir düzen sırasıyla verilmiştir. Basitten karmaşığa, kolaydan zora, azdan çoğa doğru parçalı şekilde verilmiştir. Bu yöntem hem uygulama hem de teorik bilgi için geçerli olmuştur (Yücel, 1991, s.319).

Bu yöntemler daha çok dini ve ahlaki konularda kullanılırken meslek ile ilgili eğitimler işbaşı eğitim olarak dükkan, çarşı ve bedestenlerde verilirdi. Mekansal olarak bu şekilde toplu yerlerde eğitim verilmesi daha kolaylık ve etkililik sağlamıştır. Bu eğitim programının içeriği namaz saatlerine göre dükkan açıp kapatma, komşu esnaflarla iyi ilişkiler geliştirme onların da kazanmasını istemek, üretimin nasıl artırılacağını göstermek, müşteriye saygı göstermek gibi birtakım davranış ve tutumları geliştirecek, yönlendirecek uygulamalardan oluşmaktadır. İşbaşı eğitim olarak tanımladığımız eğitim şeklinin bir diğer adı usta-çırak eğitimidir. Birliğe giren kişi ustasının yanında işi öğrenmek üzere işe başlar. İşin nasıl yapılacağını, inceliklerini, o işle ilgili tüm detayları öğrenir, ustası izin verdiği yerlerde işin uygulama kısmını yapardı. İşler kolaydan zora olacak şekilde verilir bu öğrenme sürecinde kişinin işi sevmesi, benimsemesi sağlanır ve yaptığı tüm işler mutlaka kontrol edilirdi. Bu şekilde işle ilgili tüm beceri ve marifeti kazandığı düşünülen kişi ustalık kazanarak kendi iş yerini açması izni verilirdi (Köksal, 2017, s.179).

Ahilik teşkilatı yalnızca birliğe giren bireylere mesleki ve ahlaki açıdan eğitmekle kalmamış halkın eğitiminde de önemli rol oynamıştır. Zaviyeler toplumun eğitimini üstlenen sivil kuruluşlar olmuş bugün halk eğitimi merkezlerinin görevini üstlenmişlerdir. Buralarda verilen eğitimler sözlü yani anlatıma dayalı olup, destanlar, hikayeler anlatılarak Kur'an-ı Kerim, musiki, Türkçe, Farsça, Arapça dersleri verilirdi. Ahilik teşkilatının en temel amacı ideal ve mükemmel birey böylelikle mükemmel bireylerden oluşan ideal bir toplum oluşturmaktır. Öncelikle gençlerin işsiz kalmasının önüne geçilerek onların kendi ayakları üstünde durabilmeleri, kendi emekleri geçimlerini sağlamaları, kimseye yük olmamaları sağlanmıştır.

Zaviyelerde her türlü eğitimi veren kişiye emir denmiş, emirlerin yanında kentin müderris, kadısı ve konusunda yetkili kişiler de eğitim vermiştir. Bazı dönemlerde zaviyelerdeki öğretmen sayısı medreselerden daha çok olmuştur. Zaviyelerde verilen eğitimin kalıcı ve etkili olması için eğitimler oyunlar ya da

tartışmalarla verilmiştir. Öyle ki hiç okuma yazma bilmeyen birey, aldığı eğitimle neredeyse eserler yazma noktasına yükselmiştir. Bu derece kaliteli ve yoğun bir eğitim verilmesinin en önemli göstergelerinden biri de zaviyelerde emirler ve müderrisler, kadılar dışında hoca, vaiz, silah talimcisi, şair, hattat ve rakkas da bulunmuştur. Ahi teşkilatına giren bireyler için de usta olan kişilerden işle ilgili en iyi en kaliteli en zengin eğitim alma şansını yakalamışlardır (Battuta, 1983, s.191).

"Ahiler, sadece zaviyeler açmakla iktifa etmemişler, imkanları ölçüsünde mescid ve camiler yaptırmışlardır. Böylece, şehirlerin mahalle adedini artırarak şehirleşmeye katkıda bulunmuşlardır. Ayrıca medreseler kurarak eğitime kendi sistemleri dışında katkıda bulunmuşlardır. Nitekim, 1817 yılında zaviye şeyhi Musa Efendi'nin arzıyla Ahi Evran zaviyesini esaslı bir tamirine girişildiğinde, zaviye müstemilatının etrafı duvarlarla çevrili olmak üzere, üzeri kubbeli 8 oda ile cami ve türbeden oluşan kargir bir medrese olduğu anlaşılmıştır. Asli durumunun bir medrese sisteminde olması burasının zaviye eğitimini aşan bir ilim ve kültür ocağı olduğunu düşündürmektedir." (Demirpolat ve Akça, 2013, s.368)

Ahilik teşkilatında dini, ahlaki, edebi, ilmi, edep, adap, görgü, musiki eğitimlerinin dışında sanat eğitimi de verilmiştir. Bir sanatın işlendiği uygulama nakışçılık olmuştur. Nakışhaneler Selçuklu Devleti döneminde başlayarak Osmanlı Devleti döneminde oldukça gelişmiştir. Bu nakışhanelerde hattatlar, nakkaşlar yazı, cilt, çini, oyma gibi sanat eserleri ortaya koyardı. Bu süslemeler taşlara, kılıçlara ve miğferlere işenirdi. Bu şekilde sanat icra edilen nakışhaneler aynı zamanda birer eğitim kurumuydu. Kalfalar ve çıraklar ustalarını işini nasıl, ne titizlikle yaptığını, nelere dikkat ettiğini büyük bir dikkatle izler ve öğrenirdi. Bu eğitim yönteminden görülmektedir ki uygulamalı ve görsel bir eğitim yolu seçilmiştir. (<http://www.sultanbeylieso.org.tr/ahilik/egitim>)

Yüzyıllarca varlığını sürdüren, toplumun ticari, sosyal, siyasal, kültürel alanlarını düzenleyen ahilik teşkilatında verilen eğitimlerin önemli bir kısmı da değerler eğitimidir. Ahilik teşkilatı için iyilik, yardımseverlik, dayanışma, cömertlik, merhamet gibi önemli değerlerin eğitimi ve öğretimi gündelik hayatta ve iş hayatında bireyin davranışlarına yansıtması için önemli ve dikkatle verilmiştir. Ahilik teşkilatı bireye sadece mesleki bilgi, ahiret hayatına hazırlama ile değil aynı zamanda bireyin günlük yaşantısında davranış ve tutumlarını yönlendireceği ahlaki ve değerlerin eğitimini de vermiştir. Aynı zamanda ahilik teşkilatı bu değerlerin ne olduğu, içeriğinin ne olduğu gibi teorik bilgilerin

yanında bireyin bu teorik bilgileri pratiğe dökebileceği uygulama alanları da geliştirmiştir. Bu şekilde bilgiler sadece teoride kalmamış uygulamalar ile artık alışkanlık haline getirilmesi sağlanmıştır. Bu davranışların bireye kazandırılmasında içinde bulunduğu çevre de önemli bir nokta oluşturmaktadır. Teşkilat içinde ustadan çırağa herkesin belli değerleri kazanması ve sahip olmasından dolayı içinde bulunduğu bu çevre bireyin davranışları kazanmasında kolaylık sağlamıştır. Bireye bu şekilde belli başlı değerler kazandırılarak hem iş hayatında hem de günlük sosyal yaşantısı ahiliğin temel amacı olan kamil insan yaratmak için önemli bir adım olmuştur (Kaya, 2013, s.55).

Temelini Fütüvvet teşkilatından alan ahilik teşkilatının verdiği değerlerin bazı Fütüvvetnamelerde yer almıştır. Bunlardan bazıları şöyledir: büyüklere karşı hürmetli olmak, affetmek, kendisinden aşaağıda bulunanlara karşı şefkatli olmak, sözünde ve işinde adalet içinde olmak, yumuşak sözlü olup ehl-i hakla oturup kalkmak ve hüsn-i zanda bulunmak, iyi huylu ve güzel ahlâklı olmak, işinde ve hayatında doğru ve güvenilir olmak, ahdinde, sözünde ve sevgisinde vefalı olmak, sözünü bilmek, hizmette ve vermede ayırım yapmamak, yaptığı iyilikten karşılık beklememek, güler yüzlü ve tatlı dilli olmak, hataları yüze vurmamak, dostluğa önem vermek, kötülük edenlere iyilikte bulunmak, hiç kimseyi azarlamamak, dedikoduyu terk etmek, komşularına iyilik etmek, insanların işlerini içten, gönülden yapmak, başkasının malına hıyanet etmemek, sabır ehli olmak, cömert, ikram ve kerem sahibi olmak, daima hakkın yanında olmak, öfkesine hâkim olmak, suçluya yumuşak davranmak, sır saklamak, gelmeye gitmek, dost ve akrabayı ziyaret etmek, içi, dışı, özü, sözü bir olmak, kötü söz ve hareketlerden sakınmak, maiyetinde ve hizmetindekileri korumak ve gözetmek, elini, sofrasını ve kapısını açık tutmak, dilini, gözünü ve belini bağlı tutmak, makam ve mevki sahibi iken mütevazı olmak, güçlü ve kuvvetli olunca affetmek, ikramda ve iyilikte bulununca başa kakmamak, nefsine hâkim olmak, Allah'ın emirlerine uymak, yasaklarından sakınmak, iyi kalpli ve misafirperver olmak, yalan söylememek, iftira ve dedikodudan sakınmak, adaletli olmak, zulme, zalime ve haksızlığa karşı koymak gibi ahlâkî esasları içermektedir (Kılavuz, 2005, s.625).

Sonuç

Temelini, birçok uygulama ve ilkelerini Fütüvvet teşkilatından alan ve Anadolu'nun kendine has özellikleri, gelenek ve görenekleri, değerlerine göre şekillenen Ahilik teşkilatı yüzyıllar boyunca Anadolu'nun ticari, sosyal, siyasal

ve kültürel alanlar başta olmak üzere birçok alanı etkilemiş, değiştirmiş ve dönüştürmüştür. Bu etkileyişin en önemli aracı ise eğitim olmuştur.

Ahi teşkilatı Ahi Evran sayesinde Anadolu'ya gelmiş, yayılmış, gelişmiş ve o dönemin tarihi şart ve koşullarını taşıyarak oluşmuştur. Günümüzde de Ahilik teşkilatını daha iyi çözümleyebilmek için Fütüvvetnameler en önemli birincil kaynaklardır. Çünkü Ahi birliklerine giren ahilerin sahip olması gereken tüm özellikler detaylı bir şekilde Fütüvvetnamelerde yer almıştır. Yüzyıllar boyunca varlığını sürdüren, günümüze kadar gelen bir gelenek bir değerler kümesi oluşturan Ahilik teşkilatının her bir kısmı, kuruluşu, ilkeleri, işlevleri, katkıları, uygulamaları ayrı ayrı inceleme alanıdır. Çalışmamızda bir kurum olan Ahilik teşkilatında eğitim konusu ele alınmıştır.

Ahi teşkilatının en önemli ve en genel amacı öncelikle bireyden yola çıkıp mükemmel bireyler yetiştirerek mükemmel bir toplum oluşturmaktır. Bu bireyler ne dünyası için ahireti ne de ahireti için dünyayı ihmal etmeyen, ahlaki, dini, edebi, sanat gibi birçok değerleri kazanmış, tüm bunların yanında bireyin manevi yanını da hazırladıktan sonra aynı zamanda kendi iş alanında işinin tüm inceliklerinin öğrenen ve işini en iyi şekilde yapan bir esnaf profili ortaya çıkarılmıştır. Birey için oluşturulan bu misyonları gerçekleştirebilmenin en önemli aracı eğitim olmuştur. Ahilik teşkilatında verilen eğitimler o dönemin şartları ile günümüz şartları düşünüldüğünde oldukça kapsamlı, kaliteli, tüm ayrıntıları düşünülmüş bir eğitim programı olduğu görülmektedir. Ahilik teşkilatı hem eğitim alanında hem de diğer ticari, sosyal, siyasal, kültürel gibi alanların hepsinde etkili olmuş, büyük değişim ve dönüşümler yaratmıştır. Bugün hala bu teşkilatın incelenmesi sebeplerinden en önemlisi de bu derece her alanda değişim sağlaması, Anadolu'da yayılarak Türk kültürünün yaygınlaşması, bizlere ait bizi biz yapan değerleri, gelenekleri bugüne taşıyan önemli bir kurum bir örgütlenme olmasıdır.

Ahi teşkilatının mesleki anlamda verdiği eğitimi incelediğimizde görülüyor ki usta-çırak-kalfa ilişkisi ile aşamalı bir şekilde işini en iyi şekilde yapan, işinde uzman üretici yetiştirmeyi hedeflemiştir. Ayrıca istihdam ve işgücü alanlarının gelişmesini sağlamış, insanları iş sahibi yaparak faydalı olmalarında katkıda bulunmuştur. Eğitimlerle birlikte işinde uzman hale getirilen üreticiler hem yetenekleri hem de aldıkları eğitimle bilgileriyle kaliteli ürünler ortaya çıkarılmış, üretim kontrol edilmiş, tüketiciyi koruyan, müşteri memnuniyetinin nasıl sağlanacağını araştıran, belirli bir kalite standardı getirmiştir.

Mesleki bilgileri uygulamalı olarak iş başı eğitim ile verilirken iş dışı bilgiler yani ahlaki, ilmi, edebi, musiki, edep terbiye, sanat gibi sosyal yaşamı ilgilendiren, biçimlendiren eğitimlerde zaviyelerde verilmiştir İş başı eğitimde olduğu gibi yine aynı titizlikte aynı kapsayıcılıkta toplumsal bilgilerde verilmiştir. Öyle ki verilen eğitimin nasıl daha etkili olacağı, bu eğitimleri bireylerin kendi hayatlarında nasıl kullanacağı soruları düşünülerek ona göre eğitim metotları geliştirmiştir.

Ahilik teşkilatının hem eğitim konusunda hem de etkili olduğu diğer alanlar incelendiğinde tam bir bütünlük arz ettiği görülmektedir. Bu bütünlük hem Ahilik teşkilatının temel nokta olan insanı ele alışında hem de verilen eğitimlerde çok iyi bir şekilde görülmektedir. İnsanı ele alışında sadece dini açıdan ahirete ya da sadece dünya işleri ile bu dünyaya hazırlamadığı, bu iki unsur arasında muhteşem bir denge kurulduğu görülmektedir. Aynı denge ve aynı bütünlüğü verilen eğitimlerde de görmek mümkündür. Atölyelerde, çarşılarda sadece iş başı eğitimle bireye iş eğitimi vermekle kalınmamış, iş dışında zaviyelerde bir eğitim ocağı olarak kullanan bireyleri sosyal hayata hazırlamıştır. Ahinin sadece işinin ustası olması değil, iyi bir insan olarak işinin ustası olması amaçlanmıştır. Ve yapılan tüm bu uygulamalar bu amaca ulaşmak için gerçekleştirilmiştir

Birçok uygulaması, ilkesi, etkili olduğu konular ve taşıdığı daha birçok özellik incelendiğinde bir kurum bir örgütlenme bir teşkilat olan Ahilik teşkilatı varlığını sürdürdüğü yüzyıllar boyunca çok önemli işler yapmış çok etkili olmuştur. Çalışmamız ele aldığımız, sadece fonksiyonlarından biri olan eğitim konusunda asırlar önce bu kadar kapsamlı bu kadar ayrıntılı bir eğitim programı geliştirmiş olması bugün hala bize ahilik teşkilatını tartışma, inceleme ve yorumlama olanağı vermiştir. Öyle ki bugün eğitim konusunda örnek alınabilecek nadir kurumlardan biridir.

KAYNAKÇA

- AKDAĞ, Ö. ve KURTULUŞ. M. (2016), *Ahilik ve Meslek Ahlakı*, Konya: KTO Karatay Üniversitesi Yayınevi.
- ARSLAN, H. (2015), Ahilik Teşkilatının Sosyo-İktisadi Yapısı ve Örneklik Değeri, *Akademik Bakış Dergisi*, S.49, ss.248-271.
- BATUTA, İ. (1983). *Seyahatname*. (Çev. Mümin Çevik). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınevi.

- BAYRAM, S. (2012), Osmanlı Devleti'nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilatı ve Esnaf Loncaları, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.21, ss.81-115.
- BULUT, E. (2009), *Anadolu Selçuklu Devleti Zamanında Kurulan Sosyal Müesseselerin Devlet Yönetimine Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- CEYLAN, K. (2013), *Ahilik Türk İslam Medeniyetinde Dünyevi ve Uhrevi Sistem*, Ankara: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kültür Yayınları.
- DEMİRPOLAT, A. ve AKÇA. G. (2004). Ahilik ve Türk Sosyo-Kültürel Hayatına Katkıları, *Türkiyat Araştırmalar Dergisi*, S. 15, ss.355-376.
- KARA, A. (2012), *Küreselleşme Sürecine Eleştirel Bir Bakış: Mesleki Genekten İş Etiğine Atasözlerinden Reklam Sloganlarına*, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KARAMAN, R. (2004), Türk Ahi Teşkilatının İşleyişi ve Çorum Tarihinde Ahilik, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.1, ss.93-109.
- KARASOY, Y. (2003). Ahi Kelimesi ve Türk Kültüründe Ahilik, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S:15, ss. 355-376.
- KAYA, U. (2013). Değerler Eğitiminde Bir Meslek Teşkilatı: Ahilik, *Değerler Eğitimi*, C. 11, S.46, ss.41-69.
- KILAVUZ, M. A. (2004), Ahilik Kurumunda Din ve Ahlâk Eğitimi Anlayışı, *I. Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, C. II, Kırşehir.
- KILAVUZ, M. A. (2005). *Ahîlik Kurumunda Din ve Ahlâk Eğitimi Anlayışı*. Ankara: Gazi Üniversitesi Ahilik Kültürünü Araştırma Merkezi Yayınları.
- KÖKENİ, A. H. ve ÖRNEK BÜKEN. Ö. (2018), Ahi Evran ve Ahilik ile Hekimlik Ahlakı Üzerine Bir Değerlendirme, *Lokman Hekim Dergisi*, S.8, ss.54-70.
- KÖKSAL, M. (2002). *Ahilik Kültürünün Dünü ve Bugünü*, Ankara: Işık Eğitim Kültür Hizmetleri Yayınevi.
- ÖZERKMAN, N. (2004), Ahiliğin Tarihsel-Toplumsal Temelleri ve Temel Toplumsal Fonksiyonları Sosyolojik Yaklaşımı, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, S.44, ss.57-78.
- Sultanbeyli Birleşik Esnaf Sanatkarlar Odası Esnaf Portalı, Ahi Birliklerinde Eğitim, Kaynak: <http://www.sultanbeylieso.org.tr/ahilik/egitim>, Erişim Tarihi: 13.10.2018
- TEMEL, H. (2007). *Ahilik Teşkilatının Halkın Eğitimi ve Öğretimindeki Rolü*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

ÜNSÜR, A. (2017). Ahilik Sisteminde Ahlak Temelli Çalışma İlişkileri ve Günümüz Bakış Açısından Değerlendirilmesi, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, S.8, ss. 90-98.

YÜCEL, A. (1999), Ahilikte Eğitim ve Amaçları, *II. Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyumu Bildirileri*, Kırşehir.

EXAMPLE OF AN INSTITUTION AND EDUCATION: EDUCATION IN AHI'S ORGANIZATION*

Deniz BALCI^a

Abstract

Education is the most important tool for a society to be strong, to create qualified, enlightened people. Education is one of the most effective ways of ensuring prosperity, national development, progress, independence and freedom. The fact that the current age is an information age has brought more importance to the issue of education. While education in past years has been seen as the only way to become a profession and business, education today has derived new concepts related to education, such as lifelong learning, which has played an important role in every aspect of life. Public administration, which is an important discipline in social sciences, has necessitated the reinterpretation of public administration with current approaches such as personnel employment, retirement services and education in many fields as a result of recent developments. For this reason, the importance given to the departments such as strategic planning and human resources in public administration and the personnel training in these units have increased. In this study, Ahi Evran, which is the foundation of many fields such as social and cultural, examines the approach of education in the organization of religious affairs in the XIII century. In this direction, the aim of the study is to examine the importance and application of education in order to better understand the innovations, changes,

* This paper has been presented orally in the 16th International Public Administration Forum (KAYFOR16) which is organised by Nuh Naci Yazgan University on February 21-23, 2019 and published as a summary.

^a PhD Student, Hacı Bayram Veli University, balcideniz1991@hotmail.com

developments or deficiencies of today. The method of the study is literature review. As a result of the examinations, it is not only the personal space, but also the social field, and the importance of morality, love, solidarity, unity and culture. it is given. Today, in the field of public administration, the effects of these practices in the past can be seen. Understanding, understanding, and examining the past will shed light on today. The current education topic is so important, effective and up to date with this study, economic, social, political, cultural and many other areas, which has a very important impact on the labor market, preparing a qualified member, who contributed to the employment of the Ahi It was investigated. In addition, important and important points about education and training methods and curricula are discussed in detail. In the organization of the organization, not only vocational training was given about the work, but also an educational content consisting of information that will prepare people for both social life and the Hereafter.

The Ahi organization gave great importance to the sequential education of the individual ready for social life and the Hereafter. For the organization of Ahi, important values such as goodness, benevolence, solidarity, generosity, compassion have been given in order to reflect and reflect on the behavior of the individual in daily life and work. The Ahi organization has given not only professional knowledge to the individual, but also the moral and values education that will guide the behavior and attitudes of the individual in daily life. At the same time, the ahilik organization has developed the application areas where these values can be put into practice as well as the theoretical information such as what these values are and what the content is. In this way, the information is made to become a habit with only applications that have not remained in theory. The environment in which these behaviors are brought to the individual constitutes an important point. Because of the fact that everyone from the master to the apprentice has gained and gained certain values in the organization, this environment has made it easier for the individual to gain behavior. During the period when the organization of Ahilik Organization was born, developed, and according to the needs and demands of those times, many new systems were created in many fields such as administrative, educational, military, cultural and commercial. The difference between the Ahi Organization and all other systems and organizations is to create a worldly and an act of spirituality with the understanding of halka Serving the public Kam. He has a life philosophy for this world as if he will never die, who works for the Hereafter as if he will die tomorrow, and who sees the world as a test site. The Ahi

organization also contributed to the character, personality and social development of business and vocational knowledge and education. To train an individual who does not leave righteousness in the best way, who is modest, develops his good habits, devotes himself to the public, loves his guests, guides them towards the people, guides them to a good path, forgives the culprit while there is power and who has a religious sense of shame. has been the main target.

Keywords: Public Administration, Ahi, Administration, Commerce, Labour.

